

Dossier d'activitats

Recomanada a partir de 5 anys

Distribuïdora de cinema
infantil, tranquil i en català
www.packmagic.cat

Índex

Sinopsi i fitxa tècnica

1

Què treballem?

- L'animació amb retalls
- Secrets de família: oblit i memòria
- Viure al camp

2

Abans de veure la pel·lícula

5

Després de veure la pel·lícula

8

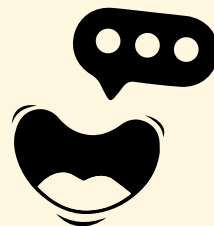
Glossari

11

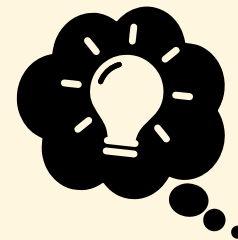
Què hem après?

12

Les activitats que proposa aquest dossier són:

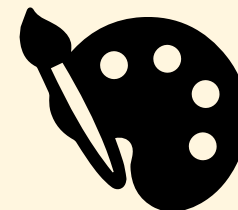
per debatre en grup

per reflexionar

per a fer recerca i investigació

per desenvolupar la creativitat artística

Sinopsi

Quan la Lucie, de 9 anys, arriba a Bectoile per passar les vacances, no pot imaginar-se les aventures que l'esperen! La seva mare, la Carol, hi dirigeix una excavació arqueològica amb el seu company Pierrot. En Pierrot va créixer al mateix poble, que també és l'escenari d'un secret familiar que la Lucie està a punt de descobrir. Guiada per un parell de mallerengues i amb l'ajuda del seu nou amic Jan, la Lucie està decidida a endinsar-se en la història de la seva família. Des dels soterranis d'un castell en ruïnes fins a una vella caravana oblidada a la vora del bosc, aquesta aventura els portarà sorpreses inesperades i descobriments fabulosos!

El secret de la mallerenga

Títol original: *Le Secret des Mésanges*

Direcció: Antoine Lanciaux

Guió: Antoine Lanciaux i Pierre-Luc Granjon

Creació gràfica: Sophie Roze (personatges) i Samuel Ribeyron (decorats)

País: França

Any: 2025

Durada: 77 min.

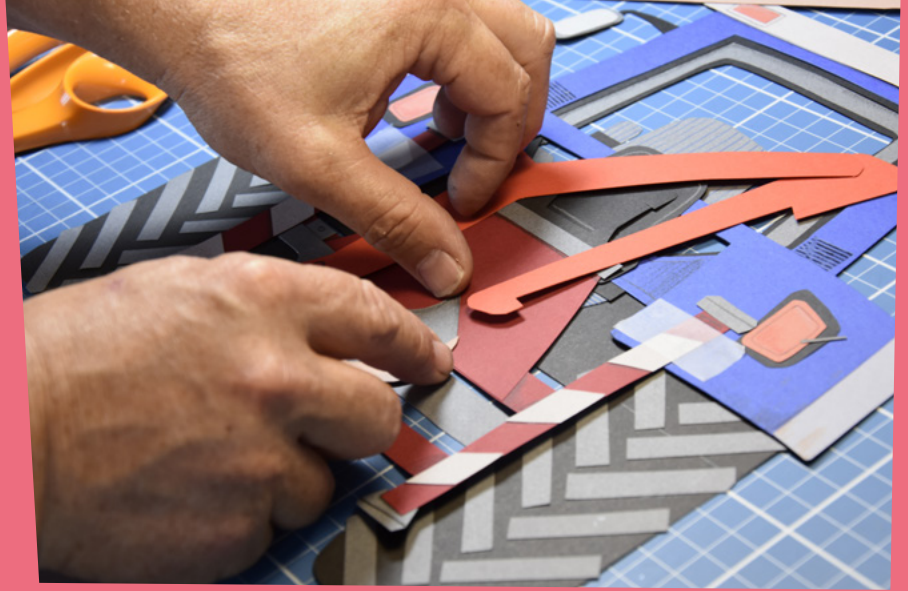

Què treballem?

L'animació amb retalls

El secret de la mallerenga està feta íntegrament amb retalls de paper, això significa que per crear els decorats, els objectes i tots els personatges del film s'han utilitzat bocins de paper retallats a mà, un a un, i animats fotograma a fotograma. En total s'han fet servir uns 2.000 titelles i 826 decorats, tenint en compte que cada un dels titelles va ser creat en quatre escales diferents (pel primer pla, pla mig, pla sencer i pla general) i en vuit angles. A més, per aconseguir una sensació ambiental més verídica i sensible, els titelles i decorats van ser elaborats en la seva versió diürna i nocturna, canviant la paleta de colors dels retalls de paper en cada cas. És clar, per dur a terme tota aquesta feina pacient i minuciosa va caldre un equip d'artistes i animadors conformat per disset persones! I és que animar és sempre una feina d'equip.

Amb tot, podem ben assegurar que ens trobem davant d'una joia de l'animació amb retalls de paper. Aquest és un dels primers i més notables llargmetratges francesos fets amb aquesta tècnica tan artesanal i juganera que demana molta dedicació, bona traça amb les tisores i una sensibilitat especial per la coreografia del moviment, per l'error i la repetició.

Sabies que...?

El llargmetratge conservat més antic de la història del cinema és *Les aventures del príncep Ahmed*, filmada el 1926 per la directora alemanya Lotte Reiniger. La pel·lícula va ser feta amb animació en retalls de paper, tot creant personatges amb cartolines negres els quals articulava i posava sobre una taula multiplà, els quals anava movent sinuosament junt als decorats per filmar-los fotograma a fotograma, fent 24 fotografies per segon per crear la il·lusió del moviment.

Lotte és un clar exemple que el cinema, des dels seus inicis, ha estat creat i ha evolucionat gràcies i a través de dones pioneres. És així com encara avui reconeixem la directora com una de les figures més rellevants del cinema d'animació.

Us animeu a descobrir-la?

Secrets de família: oblit i memòria

La Lucie, protagonista de la pel·lícula, cerca respondre algunes de les preguntes sobre el secret (o l'oblit) més ben guardat de la seva família. Com és que la mare va marxar de Bectoile? Què s'amaga sota el castell en runes? Què se n'ha fet del seu avi? Quin és el secret de la mallerenga? Totes aquestes preguntes formen part de la seva identitat, i és ara: durant les vacances d'estiu i a punt de fer deu anys, que sent la necessitat d'indagar sobre el que sempre ha estat present, però mai ha estat dit.

La memòria històrica i familiar forma part de nosaltres. És per això que, sovint, descobrir els secrets familiars es converteix en una forma de refermar qui som, una eina d'autoconeixement i creixement personal, alhora que de comprensió i empatia envers el nostre entorn més proper. El que bé sabem segur és que aquesta no és una tasca fàcil, ja que com ens ensenya el transcurs de la història els secrets van de la mà de l'oblit, d'allò que no vol ser recordat, essent formes de conciliar situacions difícils, moments traumàtics o grans pors.

Aquest és el cas de la Carol, la mare de la Lucie, que encara avui té pànic al foc a causa de l'incendi que va patir de petita al Molí de Bectoile, la seva casa familiar. Aquell succés traumàtic va provocar tant la separació amb el seu pare, com haver d'abandonar l'any 1998 el seu poble i la seva llar, avui en dia en runes. El secret familiar que la Lucie està a punt de desvelar, però, es remunta a anys enrere, quan el comte i la comtessa van ser deportats pels militars que ocupaven el país en ser descoberts amagant combatents de la resistència al castell que ara excaven la Carol i en Pierrot. Un fet que ressona a la nostra història més pròxima. Encara més quan ens adonem que són la Lucie, en Jan i en Mandrós (les noves generacions) els que, gràcies a la transmissió oral (la llegenda) i als arxius (fotografies, mapes i escriptures) agrupats i conservats a la biblioteca de Bectoile, són capaços de desvelar el secret de la mallerenga.

Podem ben assegurar que sense memòria no hi ha història, i el film ens mostra, amb una sensibilitat propera i honesta, com de vital és conèixer i recordar a través dels relats compartits i dels vestigis del temps.

Viure al camp

El film se situa en un context rural, en un petit poble fictici anomenat Bectoile. Aquesta no és una decisió fútil; al contrari, el director Antoine Lanciaux va decidir emplaçar la pel·lícula fora de la ciutat per retratar una realitat existent i autònoma però generalment poc visibilitzada en les produccions d'animació. Generar una història en aquest context significa una responsabilitat: la d'evitar caure en paternalismes i personatges estereotipats. Aquest, però, no va ser un problema pel director, ja que havent nascut i crescut en un petit poble francès similar a Bectoile va poder aportar autenticitat i riquesa al relat.

En Jan i la Lucie no viuen a Bectoile, però tenen una relació especial amb el territori. L'estimen i el revitalitzen, ja sigui ajudant els avis a la granja els caps de setmana i a l'estiu, amb l'ambició de poder estudiar un grau útil pel medi rural; com preocupant-se pels animalons ferits i intentant contribuir en la recuperació de la memòria històrica i familiar del poble. En aquest sentit, la Carol i en Pierrot també aporten el seu granet de sorra excavant una torre en runes per salvaguardar el patrimoni històric de Bectoile, sent en Pierrot l'impulsor d'una exposició arxivística a la biblioteca.

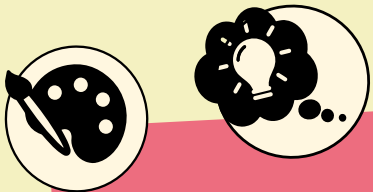
Un altre dels personatges que ajuda a enriquir el relat és el "bruixot del poble". Un home que viu de manera autosuficient en una caravana al mig del bosc, s'envolta d'animalons i quasi no parla. L'estigma que cau sobre ell reforça el seu aïllament tot atorgant-li el sobrenom de "bruixot", però la Lucie no es deixa influenciar pel que diuen els altres i entén que hi ha maneres diferents de relacionar-se amb les persones i amb l'entorn, modes de vida alternatius i amb un altre tipus d'harmonia amb el territori.

Sabies que...?

Des de l'inici de la creació de la pel·lícula *L'Antoine* i el seu equip van documentar-se i treballar estretament amb un arqueòleg de l'Inrap ("L'Institut Nacional de Recerca Arqueològica Preventiva" de França) el qual, estudia i protegeix el patrimoni arqueològic abans que les obres públiques o privades (com nous edificis, carreteres o vies de tren, etc.) el destrueixin o l'alterin. Un exemple d'intervenció preventiva a Catalunya es va donar a les obres d'un edifici a Montjuïc el 2025, que va permetre documentar un tram d'una pedrera romana datada entre els segles II-I aC. Es creu que aquesta pedrera no només és una de les més antigues de tot Catalunya, sinó també de tot Europa!

Abans de veure la pel·lícula...

45 minuts

Descobrim Lotte Reiniger

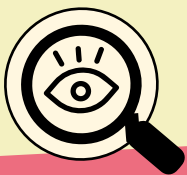
Ensenyar un fragment del film *Les aventures del príncep Ahmed* (1929) de Lotte Reiniger, per exemple del minut 00.01.55 al 00.06.00, tot mobilitzant les següents preguntes:

Com creieu que s'ha fet aquesta pel·lícula: amb ordinador o d'una manera artesanal? Per què?
Com creieu que s'han creat els personatges?
Amb quins materials? De quina manera?
Aquests personatges tenen vida pròpia?
Com la directora aconsegueix crear la il·lusió del moviment?

Explicar qui va ser Lotte Reiniger: una cineasta pionera en el sector de l'animació, i més concretament de la tècnica d'animació amb retalls de paper.

És el vostre torn! Us proposem fer una fotografia de perfil i cos sencer a cada infant, intentant fer una posició divertida o que el defineixi. Imprimir la fotografia i que cadascú retalli la seva, per més tard traspassar-la a una cartolina negra tot perfilant-la amb un llapis. Retallar-la i ja tenim la silueta de tots i totes. Com seria la pel·lícula de la vostra classe? Us engresqueu a animar els personatges?

60 minuts

Com era abans la nostra escola?

Un dels elements claus que ajuden a la Lucie, en Jan i el Mandrós a descobrir el secret de la mallerenga és l'exposició d'arxius que ha incentivat en Pierrot a la biblioteca de Bectoile.

Heu vist mai un document d'arxiu? Cercar una fotografia o imatge de com era abans la vostra escola (per exemple l'interior d'una aula, el pati, el menjador o l'exterior de l'edifici) o què hi havia abans que fos una escola (en el terreny en què es troba ara) en l'arxiu físic o digital del vostre municipi o família / veïns i veïnes.

Un cop tingueu la fotografia o imatge, fer un primer apropament de manera conjunta responent a les següents preguntes:

- ▶ Quina informació tenim de la fotografia o la imatge (any, autoria, espai o persones que hi apareixen, etc.)?
- ▶ Què ens ensenya? Què hi apareix?
- ▶ En què s'assembla i en què es diferencia de com és l'escola ara?
- ▶ Què ens sorprèn més? Per què?
- ▶ Quines coses ens explica aquesta fotografia o imatge? Quina informació ens aporta que no teníem? Què ens permet aprendre? Per què és important?

Més tard, cada infant s'ha d'endur una còpia impresa d'aquella fotografia o imatge d'arxiu fora de l'escola per demanar a familiars o amics (d'altres generacions): què recorden de com era abans l'escola, quines anècdotes o memòries hi guarden, quines diferències té amb com és ara, etc. L'endemà, compartim les informacions amb tot el grup aula, creant un petit mural: una exposició d'arxiu sobre la història de l'escola.

60 minuts

Els plans en el cinema

Els plans en el cinema són recursos fonamentals per dotar de caràcter i expressivitat els films, però sobretot per construir narracions. En *El secret de la mallerenga*, utilitzar diferents plans ha suposat crear personatges (titelles retallats un a un, a mà) en diferents mides i posicions.

Proposem aprofundir i donar a conèixer a l'alumnat quatre dels plans més comuns del cinema d'animació i que s'usen en el film:

Pla general

Pla mig

Primer pla

Explicar a l'alumnat aquests quatre plans, ensenyant els exemples.

Recopilar revistes velles o diaris amb imatges i crear grups de 4 persones. Cada infant del grup ha de tenir un full blanc mida A5, sobre el qual crearà un dels quatre plans mitjançant retalls de revistes que enganxarà al full. Amb tot, el grup ha d'aconseguir els quatre plans.

Una vegada cada grup tingui els seus quatre plans, reflexionem sobre aquestes preguntes:

- ▶ Creieu que tots els plans ens aporten la mateixa informació?
- ▶ Quin pla ens permet aproximar-nos més a la psicologia / ment del personatge? Per què?
- ▶ Quin pla ens serveix per conèixer més el context del personatge? Per què?
- ▶ Quin és el pla més utilitzat habitualment?

A partir d'ara, al mirar pel·lícules caldrà fixar-se en aquestes qüestions, ja que qualsevol decisió dins d'un film té un objectiu concret.

Gran pla general

Després de veure la pel·lícula...

15 minuts

Quins animals veiem a l'escola?

Vivim envoltats d'animalons, tot i que sovint no parem molta atenció a quins són, ni com viuen, o ni tan sols coneixem els noms dels nostres companys alats, peluts o punxeguts. Hi ha projectes com Ocells dels jardins de l'Institut Català de l'Ornitologia (ICO), que proposen revertir una mica aquest fet i iniciar-nos en el món de l'ornitologia i l'observació. Aquest projecte cerca recollir dades mitjançant la participació ciutadana, per comprendre quan i per què els ocells visiten els jardins i altres petits espais verds dels pobles i ciutats de Catalunya.

Proposem que el grup-aula participi del projecte Ocells als jardins. Per a fer-ho, cal:

- Registrar-se en aquest enllaç: [Participa-hi](#).

- Escollir un espai verd de l'escola o de l'entorn d'aquesta: un parc, el pati, l'entrada de l'escola, l'hort, etc., i donar-li un nom.
- Iniciar l'observació comptant i classificant els ocells i animalons que viuen en aquest espai verd. Per a fer una observació més acurada, es recomana fixar un dia com "el dia de l'observació" i que cada setmana sigui una parella d'alumnes que faci l'observació, tot anotant el que veuen, què els sorprèn i què fa cada un dels animals, i una vegada al mes introduir les observacions al web, tot compartint el que s'ha vist amb tot el grup aula.

Encara més! Si teniu especial interès a veure mallerengues, us animem a col·locar un niu de mallerengues (que podeu adquirir o fabricar seguint les seves especificitats) a l'ampit de la finestra de l'aula o d'algun espai comú de l'escola.

45 minuts

Les emprentes del temps

Al final de la pel·lícula descobrim que els túnels de sota la cripta de la torre on es queden atrapats la Carol i en Pierrot, i dels quals els ajuden a sortir la Lucie, en Jan i en Mandrós, condueixen a una sala plena de pintures rupestres. Tant la torre com aquestes pintures formen part del Patrimoni Arqueològic (restes deixades per les societats humanes del passat) i Paleontològic (restes fòssils d'éssers vius antics) de Bectoule.

Coneixeu quin Patrimoni Arqueològic i Paleontològic teniu a la vora? Amb la pantalla digital de l'aula o el projector us proposem obrir el Cercador de l'*Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya*. Introduir en el cercador el municipi de l'escola, i mirar quants resultats apareixen. Si els resultats són escassos, perquè el municipi és petit, cercar els municipis del voltant d'on també ve l'alumnat o amb els que hi ha algun vincle.

Crear grups de 4-5 persones, i cada grup escull un exemple del patrimoni local. Es proposa que cada grup llegeixi atentament totes les informacions que apareixen a la seva fitxa web, tot cercant alguna informació complementària en altres webs, llibres, l'arxiu local, o parlant amb gent del municipi.

Cada grup ha de quedar-se amb aquestes informacions:

- ▶ Imatge de l'indret
- ▶ Nom o títol del jaciment
- ▶ Any o període que està datat
- ▶ On se situa en el mapa
- ▶ Curiositat o anècdota (opcional)

Un cop feta la recerca, cada grup comparteix el que han trobat a la resta del grup aula. Finalment, i per recopilar tota la informació, es crea entre tots i totes un mapa (en un mural) d'aquests indrets patrimonials. Pot ser més o menys senzill segons es decideixi, però hi ha d'aparèixer el nom o títol de l'indret i de quin any està datat.

Per acabar, fem una conclusió conjunta responent aquestes preguntes:

- ▶ Coneixiem aquests espais? Quins sí i quins no?
- ▶ Què ens ajuden a entendre del nostre municipi? I de nosaltres mateixos?
- ▶ Per què creiem que és important guardar-ne registre?

Si hi ha l'opció, recomanem visitar algun d'aquests indrets patrimonials amb l'alumnat.

Les emocions a la pel·lícula

30 minuts

La pel·lícula aborda de manera molt clara diversos temes relacionats amb l'educació emocional dels infants, com ara l'afecte, el trauma, les pors, els secrets o l'estigma. Proposem aprofundir en aquests aspectes mitjançant un debat grupal, a partir de diferents escenes del film, per reflexionar-hi i establir vincles amb les pròpies vivències i emocions.

La Lucie i el secret de la seva família

- ▶ Per què creieu que la Lucie té tantes ganes de descobrir el secret de la seva família?
- ▶ Què o qui l'ajuda en aquesta recerca?
- ▶ Pot ser que l'arqueologia actuï com una metàfora d'aquesta cerca personal? Per què?
- ▶ Heu fet mai una recerca semblant? Heu demanat alguna vegada a la vostra família que us expliqués coses que no us volien explicar, però que per a vosaltres eren importants?

La Carol i la por al foc

- ▶ La Carol sent una gran por al foc. En quins moments de la pel·lícula ho veiem? Sabeu per què li passa això?
- ▶ Hi ha alguna cosa que us faci molta por? Us heu sentit mai com la Carol?
- ▶ Què creieu que podria ajudar algú a superar una por tan gran com la seva?

El “bruixot” del poble

- ▶ Per què pensem que la gent del poble té por del “bruixot”? Per què li diuen així? Què saben realment sobre ell?
- ▶ El “bruixot” és realment una persona de qui desconfiar? Per què no ho és?
- ▶ En quin moment, i gràcies a què, descobrim qui és realment el “bruixot”?
- ▶ Us ha passat mai de jutjar algú sense conèixer-lo bé? Què ens ensenya aquesta història sobre no deixar-nos portar pels prejudicis?

Per concloure, proposem fer una pluja d'idees a la pissarra amb paraules clau que hagin aparegut al debat: por, amistat, ajuda, canvi, confiança, valentia... Tot intentant respondre a la pregunta: Què ens ensenya aquesta pel·lícula sobre les emocions i les relacions humanes?

Glossari

Arxiu

Un arxiu és una informació (oral, escrita, o visual) enregistrada en un suport (per exemple: un paper, una pel·lícula, un pergamí, etc.) creada o rebuda i conservada per una organització o una persona. Els arxius són molt importants perquè ajuden a preservar informacions del passat que, al seu torn, permeten conèixer millor el present, qüestionar-lo i fins i tot imaginar noves possibilitats.

A la pel·lícula, en Pierrot organitza una exposició a la biblioteca del poble amb diversos materials d'arxiu —com quadres, mapes, fotografies i objectes antics— que expliquen la història de Bectoile. Gràcies a aquesta recopilació d'informació del passat, els personatges aconsegueixen descobrir tant el misteri de la mallerenga com el secret familiar de la Lucie.

Taula multiplà

És un aparell utilitzat en pel·lícules d'animació amb retalls de paper o titelles. Té una estructura semblant a una estanteria, amb diversos vidres superposats que creen profunditat, i la càmera se situa a sobre. Damunt de cada vidre es col·loquen els decorats i els personatges, que l'animador o animadora mou lleugerament i amb cada petit canvi pren una fotografia, per crear imatge a imatge la il·lusió del moviment.

La pel·lícula ha estat possible gràcies a la tècnica del multiplà, atès que s'ha animat utilitzant diferents capes de profunditat. En aquestes capes —diferents per cada escena— s'han anat col·locant els titelles dels personatges i els decorats. Gràcies al multiplà, la pel·lícula aconsegueix que aquests elements plans (recordem que estan fets amb paper, i per tant tenen dues dimensions) semblin tenir volum i profunditat.

Patrimoni

El patrimoni és el conjunt de béns, llocs, monuments, tradicions i records que una societat considera valuosos i vol conservar perquè formen part de la seva història, cultura i identitat.

A la pel·lícula es mostren diversos exemples de patrimoni. Entre el patrimoni material hi trobem la torre que excaven la Carol i en Pierrot, els elements d'arxiu com fotografies, pintures i objectes, la biblioteca del poble o el penjoll que porta la Lucie. Pel que fa al patrimoni immaterial, podem reconèixer el secret de la mallerenga, la cançó que canten la Lucie i la Carol al llarg del film (*La mala reputació* de Georges Brassens) i els coneixements del bruixot per guarir els animals.

Què hem après?

Per avaluar què hem après podem jugar a fer crítica cinematogràfica. Coneixeu aquesta professió? Expliquem que són persones que miren moltíssimes pel·lícules i coneixen molt bé la història del cinema. Es dediquen a valorar cada pel·lícula i a explicar (per escrit, o a la ràdio o a diferents mitjans) la seva interpretació i valoració del film: què té de bo, què podria millorar, què ens vol dir, etc. Demanem als infants que cadascú, aixecant la mà, ens expliqui allò que remarcaria de la pel·lícula i el que considera que ha après. Ho anirem apuntant en un paper o mural, que quedarà penjat a l'aula. Es poden veure més pel·lícules i dedicar un "Racó del cinema" on hi hagi totes aquestes opinions conjuntes de les pel·lícules que hem vist.

✓ LA MÀGIA I EL VALOR ARTÍSTIC DE LA TÈCNICA ARTESANAL DE L'ANIMACIÓ EN RETALLS DE PAPER, ESSENT UNA FEINA MINUCIOSA I D'EQUIP.

✓ INDAGAR I DESCOBRIR ELS SECRETS FAMILIARS ENS AJUDA A COMPRENDRE'NS MILLOR, ENFORTINT EL VINCLE AMB LA NOSTRA HISTÒRIA PERSONAL I FAMILIAR, AIXÍ COM AMB EL CONTEXT QUE ENS ENVOLTA.

✓ EL FILM ENS HA SERVIT COM A PORTA D'ENTRADA A L'ARQUEOLOGIA, LA CIÈNCIA QUE ESTUDIA EL PASSAT A TRAVÉS DELS VESTIGIS MATERIALS I IMMATERIALS, I QUE CADA COP COMPTA AMB MÉS PRESENCIA FEMENINA.

✓ LA IMPORTÀNCIA DE RECORDAR EL PASSAT I PROTEGIR EL PATRIMONI: ELS LLOCS, OBJECTES I HISTÒRIES QUE ENS HAN DEIXAT ELS AVANTPASSATS ENS AJUDEN A COMPRENDRE COM VIVIEN, QUÈ VALORAVEN I, EL MÉS IMPORTANT, A ENTENDRE LA NOSTRA PRÒPIA HISTÒRIA.

✓ TRENCAR ESTEREOTIPS SOBRE L'ÀMBIT RURAL I CREAR PERSONATGES, RECORREGUTS I PERSPECTIVES DE REFERÈNCIA PER ALS INFANTS.

✓ CONTRIBUIR A PROJECTES DE RECERCA CIENTÍFICA, CONSERVACIÓ D'ESPAIS NATURALS I EL CONEIXEMENT DE LA FAUNA QUE ENS ENVOLTA PER VALORAR ELS ANIMALS COM A AGENTS IMPRESCINDIBLES DEL NOSTRE ECOSISTEMA.

✓ A COMPRENDRE MILLOR EMOCIONS COMPLICADES COM LA POR O L'ENYOR, I VEURE COM ES PODEN ACOMPANYAR.

Distribuïdora de cinema
infantil, tranquil i en català
www.packmagic.cat